

Vavroušek, P. – Oliverius, J. (1988a): „In memoriam Karel Petráček (1926–1987)“, *ArOr* 56, 159–171.

Vavroušek, P. – Oliverius, J. (1988b): „Die Bibliographie von Karel Petráček“, *ArOr* 56, 257–266.

Zkratky periodik: *ArOr Archiv orientální, NO Nový orient.*

Václav Blažek – Petr Zemánek

Pavel Poucha

***29.12. 1905 Vídeň – † 15.1. 1986 Praha**

Následujícím biografickým a bibliografickým medailonkem chceme připomenout život a dílo významného českého orientalisty, který svůj vědecký život zasvětil národům Centrální Asie a jejich jazykům. Prominentní místo mezi nimi zaujímala tocharština, jejíž česká gramatika z r. 1930 patřila mezi první práce svého druhu vůbec na světě. Jeho slovník jazyka A z r. 1955 zůstává jediným dodnes. Skutečnost, že se už ve 30. letech 20. století zařadil mezi přední světové specialisty v bádání o tocharštině, nás vedla k úmyslu umístit Pouchův portrét do stejného čísla SPFFBU, pro které jsme připravili rozsáhlou studii o Tocharech.

Pavel Poucha vystudoval gymnázium v Jindřichově Hradci a poté pokračoval ve studiu na FF UK v Praze (1924–29), kde se věnoval germánským a slovanským literaturám a srovnávací jazykovědě, ale též studiu řady orientálních jazyků. R. 1929 získal titul PhDr., o dva roky později byl jmenován středoškolským profesorem češtiny a němčiny. Tyto předměty vyučoval na různých pražských gymnáziích od r. 1927 do r. 1947. Už r. 1932 se stal členem kulturní sekce Orientálního ústavu, od r. 1947 jeho stálým pracovníkem. R. 1948 předložil habilitační práci. V Orientálním ústavu mj. vedl Indologické oddělení, zastával i funkci náměstka ředitele. Ale r. 1957 byl z politických důvodů odvolán. Poté se soustředil už jen na vědeckou práci. Bez ohledu na odchod do důchodu r. 1970 publikoval až do své smrti. Včetně encyklopedických hesel a recenzí čítá jeho bibliografie kolem 460 titulů.

V kontextu české orientalistiky se P. Poucha stal průkopníkem v bádání o několika středoasijských národech a jejich jazycích, od literárních studií, vydávání textů a překladů, přes gramatické a lexikologické studie až po cestopisy. Konkrétně jde o tocharštinu (1928, 1930b, 1930c, 1931a, 1931b, 1939, 1940, 1943a, 1955d, 1956a, 1970c), tibetštinu (1950, 1952a, 1952b, 1954, 1963a, 1963e, 1966, 1967, 1974, 1978b; jeho tibetská gramatika zůstala, žel, jen rukopisem) a mongolštinu klasickou i současné jazyky kalmycký a chalcha (1954a, 1955a, 1955b, 1955c, 1956b, 1956c, 1957a, 1957c, 1960, 1961a, 1961b, 1962a, 1962b, 1963b, 1963c, 1963d, 1964, 1965a, 1965b, 1966, 1968, 1969a, 1969b, 1970a, 1970b, 1970d, 1974). Nemalou pozornost věnoval též studiím indologickým (1934, 1935, 1941, 1942a, 1942b, 1943b, 1944, 1959, 1982/97). Překládal ze sanskrtu, páli, tamilštiny, mongolštiny, tibetštiny a ruštiny.

Výběrová bibliografie:

(1928): *Příspěvky k tocharskému jazyku a literatuře*, Praha: FFUK (nepublikovaná disertace).

(1930a): „Indian Literature in Central Asia“, *ArOr* 2, 27–38.

(1930b): „O nových jazycích indoevropských nalezených ve střední Asii, zvláště o jazyce tocharském (s návrhem tocharské mluvnice)“, in: 20. *Výroční zpráva Českého státního gymnasia v Praze XI za školní rok 1929–30*, Praha, 3–28.

(1930c): „Tocharica I-III“, *ArOr* 2, 300–326.

(1931a) „Tocharica IV-VI“, *ArOr* 3, 162–188.

- (1931b): „O střední Asii podle nových objevů“, *Časopis České společnosti zeměpisné v Praze* 3/4, 1–12.
- (1934): „The Problem of the Age of Mahabharata“, *ArOr* 6, 53–57.
- (1935): „Vedische Volksetymologie und das Nirukta“, *ArOr* 7, 423–436.
- (1939): „Tocharische Etymologien“, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 93, 204–215.
- (1940): „O ‚tocharštině‘ čili jazyku Arsiů“, *Listy filologické* 67, 197–217.
- (1941): „Zur strukturellen Stellung des Altindischen“, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 95, 350–358.
- (1942a): „Schichtung des Rgveda I-II“, *ArOr* 13, 103–141, 225–269.
- (1942b): Kálidásah, *Šestero ročních počasů*, Praha (překlad ze sanskrtu).
- (1943a): „Die synchronische Stellung des Tocharischen und die Frage nach der idg. Urheimat, *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen*“ 68, 83–98.
- (1943b): „Vom vedischen zum Sanskritakzent“, *ArOr* 14, 129–151.
- (1944): *Příběhy indického šaška*, Praha (překlad z tamilštiny).
- (1946): „Schichtung des Rgveda III“, *ArOr* 65–86.
- (1949): „The syntactical Relationship of Some Asiatic Languages“, *ArOr* 17, 265–292.
- (1950): „Les vers tibétain“, *ArOr* 18, 188–235.
- (1951): S.P. Tolstov, *Po stopách dávného Chorézmu*, Praha (překlad z ruštiny).
- (1952a): „Das tibetische Totenbuch im Rahmen der eschatologischen Literatur“, *ArOr* 20, 136–162.
- (1952b): *Lu Dub, Šarab Dongbu – to jest Strom moudrosti: Mudrosloví tibetského lidu*, Praha (překlad z tibetštiny).
- (1954a): „Zum Stammbaum des Tschingis Chan“, in: *Asiatica*, Leipzig, 442–452.
- (1954b): „Les vers tibétain II“, *ArOr* 22, 563–585.
- (1955a): *Tajná kronika Mongolů* (překlad z klasické mongolštiny), Praha.
- (1955b): „Mongolische Miscellen I. Reduplikation, Alliteration, figura etymologica, Volksetymologie und altmongolische Stammesnamen in der geheimen Geschichte der Mongolen“, *Central Asiatic Journal* 1, 63–74.
- (1955c): „Mongolische Miscellen II. Aša-Gambu von den Tangut. III. Zwei Ortsnamen des MNT. IV. zum Hunnenproblem“, *Central Asiatic Journal* 1, 284–291.
- (1955d): *Institutiones linguae Tocharicae*, Pars I: *Thesaurus linguae Tocharicae dialecti A*, Praha.
- (1956a): *Institutiones linguae Tocharicae*, Pars II: *Chrestomathia Tocharica*, Praha.
- (1956b): *Die Geheime Geschichte der Mongolen als Geschichtsquelle und Literaturdenkmal*, Praha.
- (1956c): „Zur Entwicklung des mongolischen Verses“, in: *Charisteria Orientalia praecipue ad Persiam pertinentia*, Praha, 233–252.
- (1957a): „O vývoji mongolské literatury“, *Světová literatura* 1, 196–207.
- (1957b): *Nejlepší z mužů Džáng-Džalúdaj*, Praha (překlad z mongolštiny).
- (1957c): *Třináct tisíc kilometrů Mongolskem*, Praha.
- (1958): „Orientální náměty v díle Julia Zeyera“, in: Julius Zeyer: *Světa východu*, Praha, 535–634.
- (1959): Dandí: *Dobrodružství deseti princů*, Praha (překlad ze sanskrtu).
- (1960): *13000 Kilometr durch Mongolei*, Leipzig.
- (1961a): „Die Sprache der Mongholen in Afghanistan und die Theorie der Mischsprachen“, in: *Studia Mongolica*, t. 2, fasc. 16, Ulánbátar, 251–270.
- (1961b): „Mongolische Miscellen VI: Zum kalmükischen Epos Džangar“, *Central Asiatic Journal* 6, 235–246.
- (1962a): „Mongolische Miscellen: Innerasiatische Chronologie“, *Central Asiatic Journal* 7, 192–204.

- (1962b): *Do nitra Asie*, Praha.
- (1963a): „Tibetská literatúra“, in: *Dejiny svetovej literatúry I*, Bratislava, 99–103.
- (1963b): „Mongolská literatúra“, in: *Dejiny svetovej literatúry I*, Bratislava, 182–188.
- (1963c): „Mongolische Miszellen IX. Über die Notwendigkeit des Studiums der neuen mongolischen Schriftsprachen“, *Central Asiatic Journal* 8, 253–269.
- (1963d): „Mongolische Miszellen X. Die zwei mongolischen Inschriften vom Tschabtschijal-Pass als mongolische Poesie des 14. Jahrhunderts“, *Central Asiatic Journal* 8, 270–280.
- (1963e): „Tibetan Language“, *Central Asiatic Journal* 8, 219–229.
- (1964): „Weitere Beiträge zu den Problemen der Geheimen Geschichte der Mongolen“, *Journal de la Société Finno-Ougrienne* 65, 91–98.
- (1965a): „Mongolische Miszellen XI. Einiges über das Pferd in der mongolischen Literatur und der heutigen Mongolei“, *Central Asiatic Journal* 10, 286–306.
- (1965b): „A Kalidasa Text in New Mongolian“, in: *Asian Studies* 2, 1965, 149–160.
- (1966): „Über einige in der Mongolei gesammelte lamaistische, mongolische und tibetische Schriften“, in: *Collectanea Mongolica, Asiatische Forschungen* 17, Wiesbaden, 163–171.
- (1967): „Die Vorsilben und Töne im Tibetischen, das Tangutische, das Newarische und das Baltische“, *Wissenschaftliche Zeitschrift der Karl-Marx-Universität* 16, 213–218.
- (1968): „Kalmückische Ausdrücke beim tschechischen Jesuiten Johannes Milan-Franciscus Emilianus“, *Rocznik Orientalistyczny* 32, 61–66.
- (1969a): „Das Mongolische in Zusammenhang mit einigen anderen Sprachen“, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Suppl. 1, Vorträge Teil 2, 726–737.
- (1969b): „Über eine mongolische Hippologie“, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Suppl. 1, Vorträge Teil 2, 738–741.
- (1970a): „Über den Inhalt und die Rekonstruktion des ersten mongolischen Gesetzbuches“, in: *Mongolian Studies*, Amsterdam-Budapest, 377–415.
- (1970b): „Relations between the Mongols and the Jurchens in the thirteenth century“, in: *Proceedings of Conferences held by the Czechoslovak Society for Eastern Studies* 1969, Prague, 93–98.
- (1970c): „Tocharische A *tiri*, B *teri*, mongolisch *törü*, hebraisch *torah*“, *Orbis* 23, 218–223.
- (1970d): „Rang und Titel bei den Völkern des mongolischen Raumes in Laufe der Jahrhunderte“, in: *Proceedings of the IXth meeting of the Permanent International Altaic Conference*, Naples, 169–258.
- (1970e): „Avarská problematika“, in: *Studia Balkanica Bohemo-Slovaca*, Brno, 59–67.
- (1974): „Une version Mongole – texte bilingue – du livre des mots tibétain“, *Études mongoles* 5, 97–107.
- (1975): „Mongolia“, in: *International Encyclopedia of Comparative Law I*, The Hague-Paris, 1975, 83–91.
- (1977): „Tři pruty Svatoplukovy a jejich řecké a orientální paralely“, *Slavia* 46, 148–159.
- (1978a): „Alexandreida jakožto literární téma spojující světovou literaturu“, *Slavia* 47, 386–398.
- (1978b): „The Tibetan Language as Example of General Validity of Linguistic Laws“, in: *Asienwissenschaftliche Beiträge*, Berlin, 113–121.
- (1981): „L'écriture «hunnique» et Pavel Josef Šafařík“, *Slavia* 50, 293–304.
- (1982/97): „Dhammapada“ (výbor; překlad z páli), in: *Duchovní prameny života*, Praha, 256–259, 2. vyd. 1997, 307–311.

Informace o Pavlu Pouchovi se objevují v mj. v následujících publikacích (seřazeno chronologicky):

„Poucha, Pavel“, in: *Masarykův slovník naučný*, V, (1931), 923.

Klíma, O. (1955): „Padesát let Pavla Pouchy“, *NO* 10, 147–148.

Kolmaš, J.–Šíma, J. (1970): *Bibliography of Pavel Poucha's Works*, Prague, Oriental Institute.

Kolmaš, J.–Šíma, J. (1976): „The Septuagenary of Pavel Poucha“, *ArOr* 44, 54–62.

Šíma, J. (1986): „Obituary Pavel Poucha 1905–1986“, *ArOr* 54, 362–368.

„Poucha, Pavel“, in: *Malá československá encyklopedie* V, Praha, (1987), 48.

Šíma, J. (1999): „Poucha, Pavel“, in: *Kdo byl kdo: čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha, 400–403.

Zkratky periodik: *ArOr* *Archiv orientální*, *NO* *Nový orient*.

Václav Blažek – Michal Schwarz

